

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

Зеліско А.В.

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для вивчення навчальної дисципліни
КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітньо-наукова програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Івано-Франківськ, 2021

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №2 від 20 жовтня 2021 року).

Зеліско А.В.

347 Зеліско А. В. Корпоративне право як інститут цивільного права : методичний посібник для вивчення навчальної дисципліни третього освітньо-наукового рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право». Івано-Франківськ, 2021.

Рецензенти:

Зозуляк О.І. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Гейнц Р.М. – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Корпоративне право є одним із тих правових інститутів, виникнення яких зумовлено становленням ринкових відносин в Україні. Необхідність вивчення даної дисципліни є наслідком виникнення значної кількості юридичних осіб, заснованих на приватному капіталі. Важливість вказаних юридичних осіб є безумовною, адже вони виступають засобом реалізації економічних та соціальних інтересів громадян та держави. Належне правове забезпечення діяльності господарських товариств, виробничих та споживчих кооперативів буде мати наслідком підвищення ефективності їх діяльності, що стане правовим інструментом подальшого розвитку ринкової економіки України. Тому вивчення цієї дисципліни має на сьогодні велике значення як для теорії так і для практики. Здобувачі освіти, виконуючи наукові дослідження, повинні бути глибинно та всебічно ознайомлені із передумовами формування інституту корпоративного права в Україні, проблемами доктринального та прикладного характеру щодо застосування норм чинного законодавства у сфері корпоративного права, знаннями концептуальних положень провідних наукових шкіл у сфері корпоративного права, актуальними тенденціями подальшого розвитку корпоративного права в Україні на основі попереднього історичного досвіду та перспектив, сформованих в межах європейського простору.

© Зеліско А. В., 2021

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
РОЗДІЛ 2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	6
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	21
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	30

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I. Науково-методологічні засади корпоративного права

Тема № 1. Корпоративне право в системі права України: наукові концепції та прикладні підходи.

Історичні передумови та етапи формування законодавчої основи регулювання корпоративних правовідносин в Україні. Огляд формування наукових напрацювань у сфері дослідження корпоративного права. Основні вітчизняні наукові школи у сфері дослідження корпоративного права. Сучасні тенденції розвитку вчення про корпоративні правовідносини в Україні. Шляхи подальшого розвитку наукових пошуків у сфері корпоративного права в розрізі адаптації до законодавства Європейського Союзу. Корпоративне право як правовий інститут у вітчизняній правовій системі.

Тема № 2. Теоретико-правове обґрунтування природи корпоративних відносин.

Наукові концепції щодо трактування природи корпоративних правовідносин (речово-правова, зобов'язально-правова, майново-організаційна, корпоративно-правова). Доктринальна полеміка стосовно цивільно-правової та господарсько-правової природи корпоративних правовідносин. Проблематика класифікації корпоративних відносин.

Модуль II. Суб'єкти та об'єкти корпоративних відносин

Тема № 3. Природа корпоративних прав як об'єкта корпоративних відносин: наукові концепції та судова практика

Розмежування понять «об'єкт права» та «об'єкт правовідношення» у доктрині. Основні доктринальні підходи щодо розуміння об'єкта корпоративних правовідносин. Концепція трактування акції, частки в статутному (складеному) капіталі, паю в якості об'єкта корпоративних правовідносин. Корпоративні права в якості самостійного об'єкта корпоративних правовідносин. Оборотоzdатність корпоративних прав. Купівля-продаж, міна, дарування, спадкування корпоративних прав.

Тема № 4. Нормативні та наукові класифікації корпоративних прав.

Сучасні підходи щодо тлумачення суб'єктивного корпоративного права: універсальна єдність корпоративного права; множинність корпоративних суб'єктивних прав. Майнові, немайнові та організаційні корпоративні права. Проблематика співвідношення корпоративного інтересу та корпоративного суб'єктивного права. Співвідношення суб'єктивного корпоративного права із секундарним правом.

Тема № 5. Поняття і система ознак юридичної особи корпоративного типу: доктринальні та прикладні підходи

Основні концепції окреслення кола суб'єктів корпоративних правовідносин. Проблематика ідентифікації органів управління юридичної особи в якості суб'єкта корпоративних правовідносин. Теоретико-правові проблеми розмежування понять «засновник», «учасник», «член». Кваліфікаційні ознаки корпоративних юридичних осіб. Наукові підходи з приводу трактування переліку юридичних осіб в якості корпоративних: ототожнення означених утворень із юридичною особою загалом, із господарськими товариствами, із акціонерними товариствами, із підприємницькими юридичними особами приватного права.

Тема № 6. Особливості статусу окремих організаційно-правових форм юридичних осіб корпоративного типу.

Господарські товариства як основний сегмент юридичних осіб у сфері корпоративних відносин. Кооперативи як юридичні особи корпоративного типу. Фермерські господарства як юридичні особи корпоративного типу. Наукові парки як юридичні особи корпоративного типу.

Модуль III. Виникнення, зміна та припинення корпоративних відносин

Тема № 7. Підстави та порядок виникнення корпоративних відносин: науковий аналіз та судова практика.

Юридичні факти, які є підставою виникнення корпоративних правовідносин. Основні наукові підходи щодо стадійності виникнення корпоративних правовідносин. Правова природа засновницького договору, спрямованого на виникнення корпоративної юридичної особи та відмежування його від суміжних договірних конструкцій. Наукові концепції щодо забезпечення послідовності встановлення в нормах законодавства системи установчих документів корпоративних юридичних осіб. Момент виникнення корпоративних правовідносин.

Тема № 8. Здійснення корпоративних прав та обов'язків.

Поняття здійснення суб'єктивних корпоративних прав: сучасні доктринальні позиції. Межі здійснення суб'єктивних корпоративних прав. Наукова та прикладна проблематика корпоративного конфлікту, зловживання корпоративними правами. Способи здійснення суб'єктивних корпоративних прав. Виконання корпоративних обов'язків. Корпоративний договір – договір, спрямований на регламентацію узгодженого здійснення корпоративних прав та обов'язків учасниками корпорації.

Тема №9. правонаступництво у корпоративних відносинах: теоретико-правові аспекти та практика застосування відповідних норм законодавства.

Універсальне та сингулярне правонаступництво у корпоративному праві. Правова характеристика припинення корпоративних юридичних осіб шляхом правонаступництва. Набуття корпоративних прав в порядку правонаступництва.

Тема №10. Припинення корпоративних відносин: систематизація підстав та наукові і практичні проблеми порядку.

Загальнотеоретичні проблеми припинення корпоративних правовідносин. Доктринальні та прикладні аспекти припинення корпоративних правовідносин з ініціативи учасників. Доктринальні та прикладні аспекти припинення корпоративних правовідносин з ініціативи корпоративної юридичної особи. Проблематика припинення корпоративних правовідносин з підстав, незалежних від корпоративної юридичної особи чи її учасника (учасників).

РОЗДІЛ 2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема № 1. Корпоративне право в системі права України: наукові концепції та прикладні підходи (2 год.).

Питання для обговорення та дискусії:

1. Огляд формування наукових напрацювань у сфері дослідження корпоративного права. Основні вітчизняні наукові школи у сфері дослідження корпоративного права.
2. Сучасні тенденції розвитку вчення про корпоративні правовідносини в Україні. Шляхи подальшого розвитку наукових

пошуків у сфері корпоративного права в розрізі адаптації до законодавства Європейського Союзу.

3. Корпоративне право як правовий інститут у вітчизняній правовій системі.

Додаткові питання для дискусії:

Окресліть основні напрями адаптації вітчизняного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Назвіть представників Івано-Франківської наукової школи корпоративістики та їх основні наукові праці.

У чому полягає специфіка формування доктрини корпоративного права в Україні?

Назвіть одні із перших праць у сфері корпоративістики з часу набрання Україною незалежності?

Рекомендована література:

1. Васильєва В. А. Поняття та юридична природа корпоративних відносин і корпоративних прав. *Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин* : монографія. За заг. ред.. академіка НАПрН України В. В. Луця. К., 2012. С. 7 – 12.
2. Васильєва В. А. Проблеми розвитку корпоративного права. *Приватне право*. 2013. № 1. С. 135–145.
3. Васильєва В. А. Поняття та юридична природа корпоративних відносин і корпоративних прав. *Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин* : монографія / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. М. Вінник [та ін.] ; ред.: В. В. Луць ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. К., 2013. С. 7–12.
4. Вінник О.М. Теоретичні аспекти правового забезпечення реалізації публічних і приватних інтересів в господарських товариствах : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». К.: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2004. 40 с.
5. Глусь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд.юрид. наук: спец.: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». К., 2000. 19 с.

6. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія. / за заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 399 с.
7. Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти): монографія / [Луць В.В., Васильєва В.А., Кобецька Н.Р., Калаур І.Р., Кашина О.В., Саракун І.Б.]; за заг. ред. В.В. Луця. Тернопіль, 2007. 320 с.
8. Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В.А., Гербет Анджей, Ковалишин О.Р. [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.
9. Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.
10. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаніка», Навчально-наук. юрид. ін.-т. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. 612 с.
11. Махінчук В.М. Приватноправове регулювання підприємницьких відносин в Україні: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2013. 320 с.
12. Корпоративні правовідносини: монографія. / Ю.М. Жорнокуй, С.О. Сліпченко, В.Г. Жорнокуй. Харків: ЕКУС, 2021. 248с.
13. Корпоративне право крізь призму судової практики: монографія. / За ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2021. 512 с.

Тема № 2. Природа корпоративних прав як об'єкта корпоративних відносин: наукові концепції та судова практика (2 год.).

Питання для обговорення та дискусії:

1. Розмежування понять «об'єкт права» та «об'єкт правовідношення» у доктрині.
2. Основні доктринальні підходи щодо розуміння об'єкта корпоративних правовідносин.
3. Концепція трактування акції, частки в статутному (складеному) капіталі, паю в якості об'єкта корпоративних правовідносин.

4. Корпоративні права в якості самостійного об'єкта корпоративних правовідносин.
5. Оборотоzdатність корпоративних прав.
6. Купівля-продаж, міна, дарування, спадкування корпоративних прав.

Додаткові питання для дискусії:

Окресліть особливості оборотоzdатності корпоративних прав.

Назвіть основні проблеми спадкування корпоративних прав у товариствах із обмеженою відповідальністю.

Розкрийте момент набуття корпоративних прав, придбаних за договором купівлі-продажу корпоративних прав залежно від організаційно-правової форми корпоративної юридичної особи.

Розкрийте зміст трактування частки в статутному (складеному) капіталі юридичної особи в якості об'єкта правовідносин.

Рекомендована література:

1. Васильєва В. А. Корпоративне право як об'єкт цивільних правовідносин Корпоративне право в Україні: становлення та розвиток : збірник наукових праць за матеріалами міжрегіональної науково-практичної конференції (26–27 вересня 2003 р., Івано-Франківськ). К., 2004. С. 40–45.
2. Васильєва В. А. Корпоративне право як об'єкт спадкових прав. Збірник наукових статей «Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України». Вип. XXIII. Івано-Франківськ, 2010. С. 109–113.
3. Корпоративне управління: монографія / І. В. Спасибо-Фатєєва, О. Р. Кібенко, В. І. Борисова; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: Право, 2007. 500 с.
4. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. Х. : Золоті сторінки, 2012. 696 с.
5. Тичкова О.Ю. Локальні корпоративні акти у цивільно-правовому регулюванні: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 20 с.
6. Швиденко О.С. Акція як об'єкт права власності: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К., 2006. 20 с.

7. Саракун І. Особливості купівлі-продажу корпоративних прав учасників господарських товариств Підприємство, господарство і право. 2006. №12. С. 137-142.
8. Спасибо-Фатеева І. В. Юридичні особи за Цивільним кодексом України. Приватне право. № 2. 2013. С. 62 – 70
9. Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В.А., Гербет Анджей, Ковалишин О.Р. [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.
10. Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.
11. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємн-ва ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. 612 с.
13. Корпоративні правовідносини: монографія. / Ю.М. Жорнокуй, С.О. Сліпченко, В.Г. Жорнокуй. Харків: ЕКУС, 2021. 248с.
14. Корпоративне право крізь призму судової практики: монографія. /За ред. І.В. Спасибо-Фатеевої. Харків: ЕКУС, 2021. 512 с.
15. Жорнокуй Ю.М. Суб'єктивне право як об'єкт корпоративних відносин. *Право і суспільство*. 2017. Вип. 5. С. 49-59.

Тема № 3. Поняття і система ознак юридичної особи корпоративного типу: доктринальні та прикладні підходи

Питання для обговорення та дискусії:

1. Основні концепції окреслення кола суб'єктів корпоративних правовідносин.
2. Проблематика ідентифікації органів управління юридичної особи в якості суб'єкта корпоративних правовідносин.
3. Теоретико-правові проблеми розмежування понять «засновник», «учасник», «член».
4. Кваліфікаційні ознаки корпоративних юридичних осіб.
5. Наукові підходи з приводу трактування переліку юридичних осіб в якості корпоративних: ототожнення означених утворень із юридичною

особою загалом, із господарськими товариствами, із акціонерними товариствами, із підприємницькими юридичними особами приватного права.

Додаткові питання для дискусії:

Назвіть кваліфікуючі ознаки корпоративних юридичних осіб згідно із концепцією Харківської наукової школи та Івано-Франківської наукової школи. Проаналізуйте їх відмінності.

Назвіть основні проблеми різних систем юридичних осіб, встановлених ЦК та ГК України.

Назвіть основні підходи щодо окреслення кола суб'єктів корпоративних правовідносин.

Розкрийте дискусійність належності НКЦПФР до кола суб'єктів корпоративних правовідносин.

Рекомендована література:

1. Васильєва В. А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин. Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасиво-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця. К. : Юрінком Інтер, 2010. С. 88 – 97.

2. Васильєва В. А. Проблеми розвитку корпоративного права. Приватне право. 2013. № 1. С. 135–145.

3. Васильєва В. А. Поняття та юридична природа корпоративних відносин і корпоративних прав. Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин : монографія / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. М. Вінник [та ін.] ; ред.: В. В. Луць ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. К., 2013. С. 7–12.

4. Вінник О.М. Теоретичні аспекти правового забезпечення реалізації публічних і приватних інтересів в господарських товариствах: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». К.: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2004. 40 с.

5. Глусь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд.юрид. наук: спец.: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». К., 2000. 19 с.

6. Зеліско А.В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ, 2017. 445 с.

7. Зозуляк О. І. Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: монографія. Івано-Франківськ, Нова Зоря. 2013. 216 с.

8. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / К.О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2005. – 20 с.

9. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.

10. Галянтич М.К. Поняття «корпорації» за законодавством України та деяких інших країн ЄС / М. К. Галянтич // Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 вересня 2014 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. – Івано-Франківськ, 2014. – С. 34 – 42.

11. Науково-практичний коментар Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» / за заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Харків: Право, 2020. 336 с.

Тема № 4. Підстави та порядок виникнення корпоративних відносин: науковий аналіз та судова практика (2 год.)

Питання для обговорення та дискусії:

1. Юридичні факти, які є підставою виникнення корпоративних правовідносин.

2. Основні наукові підходи щодо стадійності виникнення корпоративних правовідносин.

3. Правова природа засновницького договору, спрямованого на виникнення корпоративної юридичної особи та відмежування його від суміжних договірних конструкцій.

4. Наукові концепції щодо забезпечення послідовності встановлення в нормах законодавства системи установчих документів корпоративних юридичних осіб.

5. Момент виникнення корпоративних правовідносин.

Додаткові питання для дискусії:

Розкрийте проблематику визначення моменту виникнення права власності на корпоративні права за акціями.

Назвіть основні концепції щодо уніфікації установчих документів корпоративних юридичних осіб.

Розкрийте проблему подвійного трактування природи засновницького договору в сфері корпоративних правовідносин.

Розкрийте існуючі у доктрині підходи щодо природи статуту в якості основного установчого документа юридичної особи.

Рекомендована література:

1. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 20 с.

2. Васильєва В. А. Проблеми розвитку корпоративного права. Приватне право. 2013. № 1. С. 135–145.

3. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2008. 720 с.

4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2011. Т. 1. 2011. 864 с.

5. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. Є.О. Харитоновна. Одеса : Алерта, 2010. 752 с.

6. Тичкова О.Ю. Локальні корпоративні акти у цивільно-правовому регулюванні: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 20 с.

7. Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В.А., Гербет Анджей, Ковалишин О.Р. [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

8. Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.

9. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємн-ва ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. 612 с.

10. Корпоративні правовідносини: монографія. / Ю.М. Жорнокуй, С.О. Сліпченко, В.Г. Жорнокуй. Харків: ЕКУС, 2021. 248с.

11. Корпоративне право крізь призму судової практики: монографія. / За ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2021. 512 с.

12. Сигидин М. М. Корпоративний договір : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. Київ, 2016. 20 с.

13. Краєвський І.В. Цивільно-правове регулювання відносин, пов'язаних зі створенням та діяльністю товариства з обмеженою відповідальністю автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2019. 18 с.

Тема №5. правонаступництво у корпоративних відносинах: теоретико-правові аспекти та практика застосування відповідних норм законодавства (2 год.)

Питання для обговорення та дискусії:

1. Універсальне та сингулярне правонаступництво у корпоративному праві.

2. Правова характеристика припинення корпоративних юридичних осіб шляхом правонаступництва.

3. Набуття корпоративних прав в порядку правонаступництва.

Додаткові питання для дискусії:

Наведіть приклади існування у сфері корпоративних правовідносин сингулярного правонаступництва?

Окресліть основні особливості правонаступництва при злитті та поглинанні компаній відповідно до положень права ЄС?

Розкрийте існуючі у доктрині підходи щодо правонаступництва при набутті корпоративних прав?

Рекомендована література:

1. Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В.А., Гербет Анджей, Ковалишин О.Р. [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.
2. Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.
3. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. 612 с.
4. Корпоративні правовідносини: монографія. / Ю.М. Жорнокуй, С.О. Сліпченко, В.Г. Жорнокуй. Харків: ЕКУС, 2021. 248с.
5. 14. Корпоративне право крізь призму судової практики: монографія. /За ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2021. 512 с.
6. Сіщук Ліліана Василівна. правонаступництво в корпоративних правовідносинах.- Дис. канд. юрид. наук: 12.00.03, Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. Київ, 2014. 200 с.
7. Саветчук В.М. Правове регулювання злиття та приєднання юридичних осіб за правом України та європейського союзу. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.03, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Навчально-науковий юридичний інститут. Івано-Франківськ, 2014. 207 с.

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Форми самостійної роботи аспірантів денної форми навчання з дисципліни
«КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Види самостійної роботи входять уже в структуру навчальної дисципліни і передбачають дослідницькі елементи, зокрема, вихід на

складання логічних схем, таблиць, виявлення прогалин та суперечностей у нормах чинного законодавства, самостійне ознайомлення з матеріалом окремих тем, підготовку рефератів, аналіз ситуаційних завдань тощо.

Під час проведення практичних занять можливості здійснення аспірантами самостійної роботи збільшуються за рахунок підготовки до проведення дискусій, моделювання практичних ситуацій, участі у конференціях, презентуванні результатів дослідницької роботи, проведення детального огляду монографічних досліджень з тематики дисципліни.

Вказані форми проведення самостійної роботи змушують аспірантів самостійно мислити, вміти застосовувати норми законодавства на практиці, враховуючи їх неоднозначність та суперечливість.

1.Опрацювання тематики, винесеної на самостійне вивчення в межах програми дисципліни. Необхідність вказаної форми самостійної роботи зумовлена тим, що кількість виділених згідно з навчальних планом аудиторних годин не дозволяє в повній мірі викласти усю тематику, яка входить у програму дисципліни. Саме тому на самостійне опрацювання виносяться такі теми, як:

Історичний розвиток корпорацій та корпоративного права.

Виникнення терміну «корпорація», його співвідношення з терміном «юридична особа». Виникнення та розвиток корпорацій. Етапи історичного розвитку корпорацій та корпоративного права. Розвиток корпоративного права в країнах Західної Європи, в США. Процеси становлення корпоративного права в дореволюційній Росії та СРСР.

Література для ознайомлення, аналізу та реферування окремих частин:

Кибенко Е.Р. Корпоративное право Великобритании. Законодательство. Прецеденты.Комментарии. Киев: Юстиниан, 2003. 368 с.

Борисова В. І., Спасибо-Фатєєва І. В., Кібенко О.Р. Сутність поняття «корпорація». Корпоративне управління : монографія / за ред. проф. І. Спасибо-Фатєєвої. Х. : Право, 2007. 500 с.

Борисова В. И. Корпорация – организационно-правовая форма корпоративных отношений. Альманах цивилистики : сб. статей / под ред. Р. А. Майданика. К. : Правова єдність, 2008. Вып. 1. С. 249–270.

Васильєва В. А. Проблеми розвитку корпоративного права. Приватне право. 2013. № 1. С. 135–145.

Васильєва В. А. Поняття та юридична природа корпоративних відносин і корпоративних прав. Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин : монографія / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. М. Вінник [та ін.] ; ред.: В. В.

Луць ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. К., 2013. С. 7–12.

Галянтич М. К. Поняття «корпорації» за законодавством України та деяких інших країн ЄС. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 вересня 2014 р., м. Івано-Франківськ). НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 34–42.

Зеліско А. В. Ознаки корпоративних юридичних осіб : теоретико-правовий аспект. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : зб. наук. ст. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2011. С. 96–100.

Теоретико-правове обґрунтування природи корпоративних відносин.

Наукові концепції щодо трактування природи корпоративних правовідносин (речово-правова, зобов'язально-правова, майново-організаційна, корпоративно-правова). Доктринальна полеміка стосовно цивільно-правової та господарсько-правової природи корпоративних правовідносин. Проблематика класифікації корпоративних відносин.

Проблематика оборотоздатності корпоративних прав.

Поняття оборотоздатності корпоративних прав. Купівля-продаж, дарування корпоративних прав. Спадкування корпоративних прав. Передача корпоративних прав в заставу. Звернення стягнення кредиторів на частку учасника в корпорації.

Розгляд даної тематики потребує особливої уваги аспірантів, адже загальних норм, які б регламентували вчинення правочинів з корпоративними правами не закріплено у законодавстві. Внаслідок цього необхідно під час вивчення даного матеріалу керуватися нормами Цивільного кодексу щодо укладення договорів купівлі-продажу, дарування, застави, а також положенням спадкового права. Окрім того, слід враховувати спеціальні норми інших законодавчих актів, які опосередковано визначають окремі положення щодо укладення договорів купівлі-продажу, дарування та застави, предметом яких є корпоративні права.

Ключові поняття і терміни: право переважної купівлі, договір, форма договору, істотні умови договору.

Література для ознайомлення, аналізу та реферування окремих частин:

Васильєва В. А. Корпоративне право як об'єкт цивільних правовідносин Корпоративне право в Україні: становлення та розвиток :

збірник наукових праць за матеріалами міжрегіональної науково-практичної конференції (26–27 вересня 2003 р., Івано-Франківськ). К., 2004. С. 40–45.

Васильєва В. А. Корпоративне право як об'єкт спадкових прав. Збірник наукових статей «Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України». Вип. XXIII. Івано-Франківськ, 2010. С. 109–113.

Васильєва В.А. Корпоративні правочини: питання кваліфікації. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : Збірник наукових статей. Випуск 27. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2011. С. 104 – 110.

Васильєва В. А. Спільна сумісна власність подружжя і корпоративні права. Корпоративні правочини : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (27–28 вересня 2013 р., м. Івано-Франківськ). НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. – Івано-Франківськ, 2013. С. 8–14.

Особливості статусу окремих організаційно-правових форм юридичних осіб корпоративного типу.

Господарські товариства як основний сегмент юридичних осіб у сфері корпоративних відносин. Кооперативи як юридичні особи корпоративного типу. Фермерські господарства як юридичні особи корпоративного типу. Наукові парки як юридичні особи корпоративного типу.

Слід звернути увагу на спеціальне правове регулювання окремих організаційно-правових форм корпоративних юридичних осіб. В плані кооперативів особливої уваги потребують виключно їм притаманні ознаки, пов'язані із специфікою правового режиму майна та корпоративних прав членів кооперативу. Щодо наукових парків потребує врахування той факт, що вони регулюються окремим нормативним актом, який не вказує на те, що останні є окремою організаційно-правовою формою, однак до них законодавство установлює цілий ряд особливих вимог.

Ключові поняття і терміни: виробничий кооператив, споживчий кооператив, науковий парк, фермерське господарство.

Література для ознайомлення, аналізу та реферування окремих частин:

Жорнокуй Ю. Проблемні питання визначення поняття категорії «корпорація» та її ознак. Підприємство, господарство і право. 2009. № 8. С. 29–33.

Жорнокуй В. Корпоративні відносини як складова предмета цивільного права. Підприємництво, господарство та право. 2011. № 9. С. 19–22.

Жорнокуй Ю. М. Корпоративні конфлікти в акціонерних товариствах: цивільно-правовий аспект : монографія. Х. : Право, 2015. 532 с.

Жорнокуй Ю. М. Доктрина «проникнення за корпоративну вуаль». Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня–1 жовтня 2016 р., м. Івано-Франківськ). НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 80–85.

2. Підготовка та написання рефератів. Має за мету відобразити знання аспірантом категоріального апарату корпоративного права, основних підходів до розуміння корпоративного права. Використання даної форми самостійної роботи забезпечує формування в аспірантів самостійності мислення та логічності застосування наявного фактичного матеріалу. Під час оцінки результативності написання реферату слід враховувати наявність особистої позиції щодо розуміння винесеної для опрацювання тематики. Загальний обсяг реферату повинен становити 10-15 сторінок. Реферати повинен мати чітку та логічно побудовану структуру.

Рекомендовані теми рефератів:

1. Корпорації в різних правових системах.
2. Корпорації в сучасній Україні.
3. Правосуб'єктність господарських товариств.
4. Способи захисту прав учасників господарських товариств.
5. Принципи корпоративного управління.
6. Посадові особи органів управління господарськими товариствами.
7. Особливості реорганізації акціонерних товариств.
8. Структура та функції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
9. Правове регулювання ведення реєстру власників іменних цінних паперів.
10. Здійснення цивільно-правових правочинів з акціями.
11. Загальна характеристика органів управління акціонерним товариством.
12. Форма судового захисту прав акціонерів.
13. Правове значення ліцензування окремих видів діяльності корпорації.
14. Деліктоздатність корпорації.

15. Поняття засновника корпорації.
  16. Корпоративна природа відносин між засновниками та зареєстрованою корпорацією.
  17. Порядок здійснення злиття та приєднання корпорацій.
  18. Способи створення корпорацій.
  19. Природа договору про спільну діяльність щодо створення корпорації.
  20. Статут як локальний нормативно-правовий акт.
- Оцінки за підготовлені реферати виставляються в межах семінарських занять.

3. Підготовка індивідуальних науково-дослідницьких завдань у вигляді есе. Вказана форма самостійної роботи аспірантів перш за все вимагає окреслення мети та завдань доповіді, визначення кола завдань, які мають нею охоплюватися. В результаті такої діяльності аспіранти набувають навиків добору допоміжної інформації, аналізу наукових публікацій, та формування власної позиції щодо вдосконалення окремих норм законодавства.

Методичні вказівки для підготовки індивідуальних завдань: Індивідуальна робота виконується українською мовою у вигляді друкованого або електронного документу (на електронну адресу викладача). Загальний обсяг не повинен бути меншим за 5 сторінок формату А4. Робота виконується у строки, що визначаються викладачем, але не пізніше строків зарахування відповідних змістових модулів навчальної дисципліни. Теми (завдання) індивідуальних робіт не можуть повторюватися у межах одного навчального курсу: два чи більше аспірантів не можуть виконувати одне й те саме індивідуальне завдання.

Структура індивідуальної роботи:

Титульний аркуш: зазначається вид, тема індивідуальної роботи, відомості про аспіранта.

Вступ: зазначається актуальність роботи, мета роботи та завдання, використані методи роботи (дослідження літератури, Інтернет, комп'ютерної правової бази, власні висновки, спостереження, робота зі зразками документів тощо);

Основна частина: виконується завдання індивідуальної роботи (з необхідним законодавчим обґрунтуванням, посиланнями на відповідні статті, пункти відповідних нормативних актів). Основна частина може підлягати структуруванню, обов'язково повинна містити елементи аналізу наукової літератури, періодики, чинного законодавства, судової практики тощо.

Висновки: наводяться основні результати проведеного аналізу;

Список використаних джерел: перелік використаного нормативного матеріалу, наукової літератури, сторінок Інтернет, матеріалів практики та інших джерел.

При посиланні на правові джерела належить повністю наводити їх реквізити відповідно до вимог щодо оформлення бібліографії.

На підставі проведеного дослідження наукової літератури і нормативно-правової бази, аспірантові належить запропонувати власне бачення розв'язання проблеми. Не будуть зараховані ті роботи, які не мають посилань на відповідний нормативний матеріал: кожне твердження у роботі має бути юридично підкріплене посиланням на відповідне джерело права. Застосування матеріалів практики, статистичних даних, ілюстрацій, графіків, схем, таблиць тощо буде впливати на підвищення оцінки роботи, але не є обов'язковим для індивідуальних робіт.

Індивідуальна робота – це має бути самостійна творча робота аспіранта: це мають бути його власний аналіз законодавства, ідеї, думки, висновки тощо. Аспірант повинен максимально проявити себе у такій роботі. Переписування думок інших авторів, компіляції чужих творів, або просто копіювання текстів нормативних актів призводять до не зарахування індивідуальної роботи. Зараховуються тільки роботи, які містять оригінальні ідеї, думки, висновки самого аспіранта, і при цьому – розв'язують певну наукову проблему.

Аспірант може обрати тему індивідуального завдання із переліку тем, запропонованих викладачем, а може обрати тему завдання спільно із викладачем. Тема індивідуального науково-дослідницького завдання може безпосередньо чи опосередковано бути пов'язана із темою дисертаційного дослідження аспіранта.

Максимальна оцінка за кожне індивідуальне науково-дослідницьке завдання завдання – 10 балів. У разі допущення аспірантом помилок, неналежного опрацювання законодавства тощо, робота може бути або не зарахована, або здобути меншу кількість балів.

Приклади тем для науково-дослідницьких завдань:

Становлення корпоративного права в Україні.

Джерела корпоративного права та їх види.

Поняття корпоративного права в об'єктивному розумінні.

Правовий статус афілійованих юридичних осіб.

Правове регулювання транснаціональних корпорацій.

Правове регулювання перетворення акціонерного товариства у товариство з обмеженою відповідальністю.

Права інтелектуальної власності як вклад до статутного (складеного) капіталу.

Формування статутного капіталу.

Правовий статус інсайдерів та аутсайдерів.

Порядок доступу акціонерів та інших заінтересованих осіб до інформації про акціонерне товариство.

Особливості корпоративного управління в холдингових компаніях.

Різноманітні моделі корпоративного управління.

Судовий захист корпоративних прав учасників господарських товариств.

Деліктоздатність корпорації.

Правовий статус афілійованих юридичних осіб.

Проблеми формування статутного капіталу.

Структура та функції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Статут як локальний нормативно-правовий акт юридичних осіб корпоративного типу.

Природа договору про заснування корпоративної юридичної особи: на прикладі окремих організаційно-правових форм.

Методика здійснення грінмейлу: теоретичні та практичні аспекти.

Правовий статус виробничих кооперативів: порівняльний аналіз Цивільного кодексу України, Закону України «Про кооперацію», «Про сільськогосподарську кооперацію».

Аналіз правового регулювання діяльності холдингових компаній: порівняльно-правовий аспект.

Локальні акти як джерела корпоративного права.

Права інтелектуальної власності як вклад до статутного капіталу.

Порядок доступу акціонерів до інформації про акціонерне товариство.

Правове регулювання перетворення акціонерних товариств в товариства з обмеженою відповідальністю.

Правовий статус транснаціональних компаній.

Методики рейдерства: аналіз недосконалостей чинного законодавства.

Правові механізми позасудового захисту прав акціонерів.

4. Рецензія на наукові статті (обсяг рецензії становить 1-2 сторінки, тема статті для рецензування визначається спільно викладачем та здобувачем) – максимальна оцінка 5 балів. Наукові статті для рецензування обираються спільно викладачем та здобувачем на основі врахування наукових інтересів здобувача. Виконання такого виду роботи дає можливість

оцінити здатність аспіранта до системного аналізу наукової літератури та здатність на його основі сформулювати концепцію наукової статті у стислому вигляді. Підготовлена рецензія повинна свідчити про здатність аспіранта до критичного мислення та до формування відповідних аргументів щодо сприйняття чи критики поданої у науковій статті концепції чи вирішення поставленої наукової проблеми.

5. Анотація монографічного дослідження (обсяг анотації становить 1-2 сторінки, обрання монографії здійснюється спільно викладачем та здобувачем) – максимальна оцінка 5 балів.

Приклади рекомендованих для опрацювання монографій:

1.Кравчук В.М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: Монографія. Львів: Край, 2009. 464 с.

3.Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. 328 с.

4.Пархоменко Н.М. Теоретичні проблеми систематизації законодавства. Систематизація законодавства України: проблеми та перспективи вдосконалення: Монографія. К.: ІДіП НАНУ, 2003. 278 с.

5.Примак В. Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: Монографія/В. Д. Примак. К.: Юрінком Інтер, 2007. 432 с.

6.Спасибо-Фатєєва І. В. Корпоративне управління: Монографія/І. В. Спасибо-Фатєєва, О. Р. Кібенко, В. І. Борисова; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: Право, 2007. 500 с.

7.Федорович В.І. Правові основи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні. Львів: Атлас, 1998. 142 с.

8. Махінчук В.М. Зняття корпоративної вуалі: монографія. Івано-Франківськ, 2017. 165 с.

9. Зеліско А.В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ, 2017. 445 с.

Вказані приклади мають орієнтовний характер.

6. Аналіз чинного законодавства на предмет наукової та прикладної проблематики (тематика визначається спільно викладачем та здобувачем)– 5 балів.

В основі аналізу знаходяться норми чинного законодавства та постанови Пленуму Вищого господарського суду та Пленуму Верховного суду. Окрім того, позиції, викладені у вказаних постановних можуть деталізуватися на прикладах рішень судів першої та апеляційної інстанцій.

Обсяг такої роботи становить приблизно до 10 сторінок тексту авторського характеру.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Акіменко Ю. Ю. Особливості цивільно-правового статусу господарського товариства однієї особи (на прикладі законодавства України та ФРН): автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ю.Ю. Акіменко. Одеса 2011. 18 с.
2. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 20 с.
3. Васильєва В. А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин. Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця. К. : Юрінком Інтер, 2010. 384 с. С. 88 – 97.
4. Васильєва В. А. Поняття та юридична природа корпоративних відносин і корпоративних прав. *Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин* : монографія. За заг. ред.. академіка НАПрН України В. В. Луця. – К., 2012. – С. 7 – 12.
5. Вінник О.М. Теоретичні аспекти правового забезпечення реалізації публічних і приватних інтересів в господарських товариствах: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». К.: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2004. 40 с.
6. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства». К.: Юрінком Інтер, 2009. 312 с.
7. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія. К.: Атіка, 2003. 352 с.
8. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія. / за заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 399 с.
9. Жорнокуй Ю.М. Цивилистическая основа реализации субъективного корпоративного права: монографія. Х. : Золота миля, 2012. 186 с.

10. Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти): монографія / [Луць В.В., Васильєва В.А., Кобецька Н.Р., Калаур І.Р., Кашина О.В., Саракун І.Б.]; за заг. ред. В.В. Луця. Тернопіль, 2007. 320 с.
11. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія. Івано-Франківськ : Сімик, 2011. 184 с.
12. Зеліско А.В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ, 2017. 445 с.
13. Зозуляк О.І. Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: монографія. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2012. 216 с.
14. Зозуляк О. І. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права : теоретичний та практичний аспекти : монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. 432 с.
15. Кібенко О.Р. Сучасний стан та перспективи правового регулювання корпоративних відносин: порівняльно-правовий аналіз права ЄС, Великобританії та України : ДИСЕРТАЦІЯ на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук : 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. Харків, 2006.
16. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010. 384 с.
17. Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В.А., Гербет Анджей, Ковалишин О.Р. [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.
18. Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.
19. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. 612 с.
20. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: монографія. Львів: Край, 2009. 464 с.
21. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства». К.: Юрінком Інтер, 2008. 272 с.
22. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія. К.: Інститут держави і права ім. В. М.

- Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. 328 с.
23. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2011. Т. 1. 2011. 864 с.
  24. Оприско М. В. Договори про відчуження корпоративних прав : автореферат дис.. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2014. 20 с.
  25. Примак В. Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2007. 432 с.
  26. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. 156 с.
  27. Симонян Ю.Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Одес. нац. юрид. акад. Одеса, 2010. 20 с.
  28. Сіщук Л.В. Правонаступництво в корпоративних правовідносинах: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / НДІ приват. права і підприємництва ім.. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2014. 20 с.
  29. Сліпенчук Н.А. Цивільно-правові способи захисту корпоративних прав: автореферат дис.. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПН України, 2014. – 19 с.
  30. Спасибо-Фатеева І. В. Корпоративне управління: монографія / І. В. Спасибо-Фатеева, О. Р. Кібенко, В. І. Борисова; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатеевої. Х.: Право, 2007. 500 с.
  31. Спасибо-Фатеева І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. Х. : Золоті сторінки, 2012. 696 с.
  32. Тичкова О.Ю. Локальні корпоративні акти у цивільно-правовому регулюванні: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 20 с.

33. Корпоративні правовідносини: монографія. / Ю.М. Жорнокуй, С.О. Сліпченко, В.Г. Жорнокуй. Харків: ЕКУС, 2021. 248с.
34. Корпоративне право крізь призму судової практики: монографія. / За ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2021. 512 с.
35. Науково-практичний коментар Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» / за заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Харків: Право, 2020. 336 с.

Допоміжна

1. Васильєва В. А. Проблеми розвитку корпоративного права. Приватне право. 2013. № 1. С. 135–145.
2. Васильєва В. А. Поняття та юридична природа корпоративних відносин і корпоративних прав. Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин : монографія / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. М. Вінник [та ін.] ; ред.: В. В. Луць ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. К., 2013. С. 7–12.
3. Васильєва В. А. Спільна сумісна власність подружжя і корпоративні права. Корпоративні правочини : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (27–28 вересня 2013 р., м. Івано-Франківськ). НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2013. С. 8–14.
4. Васильєва В. А. Промислова власність і корпоративна власність: конкуренція норм. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 26–27 вересня 2014 р.). С. 9–17.
5. Васильєва В. А. Промислова власність і корпоративна власність: конкуренція норм. Міжнародний журнал «Право і суспільство» / за ред. д-ра юрид. наук, проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. Вип. 1. С. 14–21.
6. Васильєва В. А. Корпоративна власність: теоретичний аспект. Актуальні проблеми приватного права : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 94-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслової (м. Харків, 19 лют. 2016 р.). Х. : Право, 2016. С. 35–39.
7. Галянтич М.К. Поняття «корпорації» за законодавством України та деяких інших країн ЄС. *Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика:*

Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 вересня 2014 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 34 – 42.

8. Грудницька С. Щодо гармонізації законодавства України про повні товариства й об'єднання підприємств із законодавством ЄС. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 11. С. 3-7.
9. Гудіма Т. С. Перспективи впровадження інституту похідного позову в законодавство України. Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня–1 жовтня 2016 р., м. Івано-Франківськ). НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 71–75.
10. Гузеват М. О. Цивільно-правові форми організації і діяльності фермерського господарства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Нац. ун-т «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Х., 2012. 18 с.
11. Жорнокуй Ю. М. Проблемні питання визначення поняття категорії «корпорація» та її ознак. *Підприємництво, господарство і право*. №8. 2009. С. 29 – 33.
12. Жорнокуй Ю. М. Корпоративні конфлікти в акціонерних товариствах: цивільно-правовий аспект : монографія. Х. : Право, 2015. 532 с.
13. Жорнокуй Ю. М. Доктрина «проникнення за корпоративну вуаль». Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня–1 жовтня 2016 р., м. Івано-Франківськ). НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 80–85.
14. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні *Право України*. 2008. №6. С. 78-83.
15. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права. *Право України*. 2010. №5. С. 143-149.
16. Зеліско А.В. Типологія підприємницьких юридичних осіб приватного права. *Право України*. 2016. № 1. С. 144–152.

17. Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права: термінологічний аналіз. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 4. С. 19–25.
18. Зеліско А. В. Принципи договірної регуляції цивільних правовідносин у механізмі правового регулювання. Договір як універсальна форма правового регулювання : монографія / за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 95–111.
19. Зозуляк О. І. Проблеми вдосконалення правового регулювання здійснення підприємницької діяльності непадприємницькими організаціями зі статусом юридичної особи. *Право і суспільство* : Міжнародний журнал. Вип. 1. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. С. 76 – 90.
20. Ковалишин О. Р. Види суб'єктів господарювання за правом Австрії. *Корпоративне право Австрії та України* : монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.] ; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. С. 44–54.
21. Ковалишин О. Р. Командитне товариство із компанією на правах комплементарного учасника. *Корпоративне право Австрії та України* : монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.] ; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. С. 102–104.
22. Ковалишин О. Р. Відкрите товариство. *Корпоративне право Австрії та України* : монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.] ; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. С. 86–96.
23. Ковалишин О. Р. Правовий статус командитного товариства: перспективи реформування. *Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина* : матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів (13–14 травня 2016 р.). Івано-Франківськ, 2016. С. 50–52.
24. Кочин В. В. Аналіз правочиноздатності у системі елементів цивільної правосуб'єктності юридичної особи. *Юридична Україна*. 2013. № 3. С. 48–51.
25. Кочин В. В. Об'єкти та методологічні засади дослідження інституту юридичних осіб. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 94-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 19 лютого 2016 р.). Х. : Право, 2016. С. 112–115.
26. Луць В. В. Деякі питання цивільно-правової відповідальності в корпоративних правовідносинах. *Корпоративне право України*

та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 26–27 вересня 2014 р.). Івано-Франківськ, 2014. С. 17–21.

27. Спасибо-Фатеева І. В. Юридичні особи за Цивільним кодексом України. *Приватне право*. № 2. 2013. С. 62 – 70.
28. Спасибо-Фатеева І. В., Борисова В. І., Кібенко О. Р. Окремі види корпорацій. *Корпоративне управління* : монографія / за ред. проф. І. Спасибо-Фатеевої. Х. : Право, 2007. С. 127–169.
29. Спасибо-Фатеева І. В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. Х. : Золоті сторінки, 2012. 696 с.
30. Яворська О.С. Господарське товариства однієї особи. *Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 вересня 2014 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 61 – 65.*